

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра теорії і методики фізичного виховання

Дипломна робота магістра

з теми: **ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙ ДО ЗАНЯТЬ
ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ
І СПОРТОМ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Виконав: студент II курсу,
групи FKSb1-M16
017 фізична культура і спорт
Дементьєв Андрій Ігорович

Керівник **Бабюк С.М.** - кандидат
педагогічних наук, доцент

Рецензент **Мисів В. М.** – кандидат наук з
фізичного виховання та спорту, доцент

Кам'янець-Подільський 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ЧИННИКИ МОТИВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	7
1.1 Формування мотивації школярів до занять фізичною культурою і спортом.....	7
1.2 Психологічні особливості мотиваційної діяльності підлітків.....	13
1.3 Чинники, які визначають формування мотивації школярів до занять фізичними вправами.....	18
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ Й ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ	21
2.1 Методи досліджень.....	21
2.2 Організація досліджень.....	27
2.3 Аналіз результатів дослідження.....	28
РОЗДІЛ 3 ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	38
3.1 Загальнокультурні інтереси школярів і їхні вікові аспекти.....	38
3.2 Заняття фізичною культурою і спортом у структурі вільного часу школярів.....	44
3.3 Чинники, які впливають на формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом школярів.....	45
3.4 Вплив сімейного виховання на формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом.....	52
3.5 Висновки до 3 розділу.....	61
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	83

ВСТУП

Однією з найбільш найстаріших проблем шкільного навчання є формування мотивації до занять фізичною культурою і спортом. Ця проблема розглядається багатьма відомими психологами та педагогами, як О.М.Леонт'єв, Л.І. Божович і т.п. Саме ними була піднята проблема: як підвищити у дитини інтерес до занять фізичною культурою і спортом, тобто формувати мотив.

Шкільний вік, як і всі віки, є переломним. Він визначається моментом вступу дитини до школи. У школяра починається нова, по-своєму змісту і по всій функції діяльність - діяльність навчання. Перехід до нового положення, відношенню з дорослими і однолітками, а також у сім'ї визначаються, тим як вони виконують свої перші і важливі обов'язки, і все це веде до тих проблем, які пов'язані не тільки з сім'єю, але і з навчанням.

Поряд з питаннями формування в учнів мотивації до навчання, також необхідно вирішувати питання формування потреби до самостійних і систематичних занять фізичною культурою і спортом на базі створення уявлень про здоровий спосіб життя. Придбання даних знань сприяє зміні ставлення учнів до фізичної культури, спонукаючи стати сильними, добре фізично розвиненими.

Перспективи гуманізації суспільства можна визначити, аналізуючи законодавчі документи, що приймаються державою щодо фізичного виховання населення. Пріоритети особистості в суспільстві декларуються не тільки її правами, але й конкретними державними реформами, спрямованими на задоволення потреб та інтересів людини, її розвитку та удосконалення, благополуччя та розквіту суспільства в цілому. Індикатором прогресивних гуманістичних зрушень можна вважати Цільову комплексну програму “Фізичне виховання – здоров'я нації”, яка підписана Президентом України. На відміну від попередніх програм, головною метою реформ системи фізичного виховання має бути покращення здоров'я людини з урахуванням її потреб, мотивів діяльності, інтересів. Для реалізації державних заходів необхідно визначити чинники, які впливають на формування цих мотивів, причини, що заважають їх

реалізувати, та стимули, що сприяють підвищенню мотивації до занять фізичною культурою і спортом [21 31, 39, 43 56, 62 та ін.].

За останні роки обсяг навчального навантаження учнів загальноосвітніх шкіл зріс настільки, що викликані цим малорухомість, обмеження м'язових зусиль стають причиною захворювань різних систем організму (Г.Л.Апанасенко, 1999; Л.Л.Головіна, Ю.А. Копилова, 2000; В.С. Добринський, 2000; А.Д.Дубогай, 1991; О.М.Зварищук, 2002; Є.П.Ільїн, 2003; О.С.Куц, 1994; Т.Ю.Круцевич, 1999; Г.Матукова, 2003; О.П.Митчик, 2002; О.М.Сєдашев, 2003; А.Г.Сухарєв, 1991 та ін.). За період навчання у школі від I до XI класу кількість хворих дітей зростає у 2-3 рази, а кількість дітей, які мають порушення постави, досягає 80-90% від загальної кількості школярів (Г.Л. Апанасенко, 1999; Т.П. Вісковатова, 1996, 1997). Протидією негативним наслідкам обмеження рухового режиму дітей та підлітків є фізична культура і спорт, які можуть бути важливим чинником збереження і зміцнення здоров'я, всебічного розвитку, покращення працездатності та зниження втомлюваності, підвищення опірності організму до різних захворювань у період навчання (О.В.Андрєєва, 1999; В.В.Веселова, 1999; Т.П.Вісковатова, 1997; С.М. Дмитренко 1998; В.С.Добринський, 1999; О.С.Куц, 1999; Н.В.Москаленко, 2003 та ін.).

Специфіка фізичного виховання полягає в тому, що усвідомлена інформація стає мотивованим спонуканням до виконання фізичних вправ, використання природних чинників і формування такого способу життя, який сприятиме досягненню особистих і суспільних цілей. Критерієм ефективності цього процесу повинен бути рівень здоров'я дітей і підлітків, рівень фізичної працездатності і соціальної дієздатності (Т.Ю.Круцевич, 1999).

Програма фізичного виховання школярів передбачає форми організації занять, які можуть певною мірою компенсувати дефіцит рухової активності, що виникає в умовах насиченого загальноосвітнього процесу. Однак в реальних умовах функціонує тільки одна форма – урок фізкультури, що проводиться двічі на тиждень (Т.Ю.Круцевич, 2002). Доповненням є самостійні заняття

фізичними вправами, що здійснюються стихійно у вигляді рухливих і спортивних ігор.

Дослідження (С.Ю.Бабенко, 1982; С.В.Занюка, 1997; О.М. Зварищук, 2002; В.В.Петровського, Т.Ю.Круцевич, 1997) свідчать, що потреби, мотиви та інтереси в галузі фізичного виховання мають свої вікові особливості і пов'язані з психологічним розвитком, соціальним формуванням особистості, темпераментом, соціально-економічними умовами життя конкретної сім'ї. Однак у літературі відсутні дані, які дають змогу виділити чинники, що впливають на формування мотивації школярів до фізичного самовдосконалення, стимули до систематичних занять фізичними вправами відповідно до індивідуальних і типологічних особливостей нервової системи, соціально-економічних умов життя, організаційно-методичних умов забезпечення процесу фізичного виховання у школі у різних регіонах України. Розв'язання цих питань сприятиме вдосконаленню організаційно-методичної основи фізичного виховання школярів і перетворить учня з об'єкта педагогічного процесу у суб'єкт, підвищить його активність і зацікавленість у досягненні високого рівня власного фізичного здоров'я.

Теоретична і практична значущість і недостатня розробленість проблеми зумовили вибір теми магістерської роботи: "Формування мотивація до занять фізичною культурою і спортом дітей шкільного віку".

Актуальність дослідження Соціально-економічні зміни, що відбуваються в нашій країні і за кордоном, висувають нові вимоги до педагогічної теорії та практиці в галузі підготовки підростаючого покоління до життя і праці в умовах становлення нових відносин. Особливої актуальності в сучасних умовах набуває проблема формування мотивації, зокрема до занять фізичною культурою і спортом дітей шкільного віку.

Об'єкт дослідження процес формування мотивацій до занять фізичною культурою і спортом дітей шкільного віку.

Предмет дослідження шляхи і засоби формування мотивацій до занять фізичною культурою і спортом дітей шкільного віку.

Мета дослідження науково обґрунтувати та визначити ефективні засоби формування мотивацій до занять фізичною культурою і спортом дітей шкільного віку.

Завдання дослідження:

Дослідити науково-методичну літературу по формуванню мотивацій до занять фізичною культурою і спортом дітей шкільного віку.

Визначити мотиви, що викликають інтерес до занять фізичною культурою і спортом дітей шкільного віку.

Експериментально обґрунтувати ефективність форм і засобів, що сприяють формуванню мотивацій до занять фізичною культурою і спортом дітей шкільного віку.

Розробити практичні рекомендації щодо формування мотивацій до занять фізичною культурою і спортом дітей шкільного віку.

Практична значущість дослідження Результати дослідження можуть бути використані в роботі вчителів фізичної культури, вчителями середніх та старших класів, а також студентами педагогічних училищ і вузів.

Теоретична значимість Для дітей різного віку і для кожної дитини не всі мотиви мають однакову спонукальну силу. Одні з них є основними, провідними, інші – другорядними, побічними, які не мають самостійного значення. Останні, так чи інакше, підпорядковуються провідним мотивам.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ананьев Б.Г. Формирование одаренности. Склонности и способности. -Л., 2002. - С.48-52.
2. Андреева Е.В. Мотивационные факторы учебной деятельности школьников. Фізичне вих., спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: Зб. Наук. пр. - Луцьк, 2009. - С.771-774.
3. Аристов Б. Организация физкультурной работы на селе. - М.: ФиС, 2007. - 132с.
4. Асеев В.Г. Мотивация поведения и формирования личности. - М.: Мысль, 2006. - 156с.
5. Асмолов А.Г. Психология личности. - М.: Издательство МГУ, 2010. - 368с.
6. Ашмарин Б.А. Теория и методика педагогических исследований в физическом воспитании. - М.: Физкультура и спорт, 2008. - С. 168-176.
7. Балбенко С.Ю. Виховання в учнів інтересу до занять фізичною культурою. Фізичне виховання дітей і молоді. - Вип. 9. - К.: Здоров'я, 2002. - С. 7-9.
8. Бирюкова З.И. Высшая нервная деятельность спортсменов. Исследования типологических особенностей нервной системы. – М., ФиС, 2001. - 291с.
9. Божович Л.И., Благонядежина Л.В. Изучение мотивации поведения детей и подростков. - М.: Педагогика, 2012. - 350с.
10. Бондаревский Е.Я. Состояние и совершенствование физического воспитания детей и учащейся молодежи. Практич. конфер. «ФК и здоровый образ жизни». - Севастополь, 2000. - С.74.
11. Ведмеденко Б.Ф. Виховання в учнів звички займатися фізкультурою та спортом. Педагогіка і психологія. - 2005. - №1. - С.109-113.
12. Ведмеденко Б.Ф. Опыт формирования привычки у школьников к занятиям физической культурой. Советская педагогика. - 2002. - № 9. - С. 39-

42.

13. Власюк Г.І. Мотивація фізкультурно-оздоровчих занять старшокласниць. Матеріали Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 40-річчю факультету фізичного виховання ТДШ “Оптимізація процесу фізичного виховання в системі освіти”. - Київ-Тернопіль, 2007. - С. 34-36.

14. Гамезо М.В. Матюхиной М.В. Михальчик Т.С. Возрастная и педагогическая психология. Под ред. - М.: Просвещение, 2004. - 256с.

15. Головкова Р.Г., Зинберг И.Ф. Информационное и консультативное обеспечение уроков физической культуры в старших классах. Всесоюзн. научно-практ. конферен. «Физическая культура и здоровый образ жизни. Социально-экономические и организационно-управленческие проблемы физической культуры и спорта». - М., 2010. – С.37.

16. Головкова Р.Г., Зинберг И.Ф. Микроинформация как метод пропаганды физической культуры. Всесоюзная научно-практическая конференция. «Физическая культура и здоровый образ жизни. Соц.-эконом. и организационно-управленческие проблемы ФК и С». - М., 2009. - С.115-117.

17. Голофаст В.В. Методологический анализ в социологическом исследовании. - Л.: Наука, 2008. - 78с.

18. Горенкова М.К., Шерип Ф.Д. Как провести социологические исследования. - М., 2005. - 120 с.

19. Гуськов С., Зотов А. Почему школьники должны заниматься физической культурой?. Наука в олимпийском спорте. - 2001. - №3. - С. 55-61.

20. Данилина Л.Н. Психологические особенности физического воспитания подростков. Лекция для студентов-заочников 3-го курса, М., 2006. – С. 13-14.

21. Данилина Л.Н. Психология. Учебник для институтов физической культуры. Под ред. В.М. Мельникова М.: Физкультура и спорт, 2009. - С.145-

148.

22. Дзензелюк Д., Грибан Г. Причини низької фізкультурно-спортивної активності студентів у навчальному процесі. Молода спортивна наука України: Зб. наук. пр. у галузі ФК і С. – Львів: НФВ “Українські технології”, 2003. – Т.2. – С.219-222.

23. Джидарьян И.А. О месте потребностей, эмоций и чувств в мотивации личности. -М.: ФиС, 2007. - С.148.

24. Додонов Б.И. Структура и динамика мотивов деятельности. Вопросы психологии. - 2004. - №4. - С. - 26-34.

25. Добринський В.С. Рейтингова оцінка фізичної підготовленості підлітків як засіб підвищення мотивації до систематичних занять фізичною культурою: Автореф.дис.канд.наук.фіз.вих і сп. ВДУ – Луцьк, 2000. – 20 с.

26. Дуркин П.К. Научно-методические основы формирования у школьников интереса к физической культуре: Автореф. дис. док. пед. Наук. РГАФК. - М., 2004. - 40с.

27. Енилин М.И. О некоторых аспектах изучения мотивации спортивной деятельности. Актуальные проблемы физического воспитания и спорта. -М.: Физкультура и спорт. 2009. - 56 с.

28. Заброцький М.М. Вікова психологія. - К.: МАУП, 2008. - 92с.

29. Загородній В.В. Інформаційне забезпечення з питань збереження і зміцнення здоров'я. - Київ: Наука, 2012. - 174с.

30. Занюк С.С. Психологія мотивації та емоції. - Луцьк: Ред. вид. відд. Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. - 180с.

31. Зварищук О.М. Виховання відповідальності старшокласників за свій фізичний стан: Автореф. дис. док. наук фіз. вих і сп. ЛДІФК – Львів, 2002. – 18 с.

32. Зимняя И.А. Педагогическая психология. - М.: Логос, 1999. - 384с.

33. Изучение мотивации поведения детей и подростков. Под ред. Л.И.Божович, Л.В. Благоннадежиной. - М.: Педагогика, 2002. - 350с.

34. Ильин Е.П. Психофизиология физического воспитания (деятельность и состояние). - М.: Просвещение, 2000. - 200с.
35. Кобринский М. Физическая культура и спорт подростка и здоровый образ жизни. Олімпійський спорт і спорт для всіх: проблеми здоров'я, рекреація. IV Міжнародний науковий конгрес. - К., 2000. С.24-28.
36. Козленко Н.А. Школьникам - привычку заниматься физкультурой. - К.: Просвещение, 2005. - 120с.
37. Козлов Н.С. Роль общественного мнения в укреплении мотивов физкультурной и спортивной деятельности. Материалы научной конференции „История, организация физической культуры и спорта, управление физкультурным движением”. - Алма-Ата, 2009. - Вып.3. - С.28-34.
38. Койносов В.В. Формирование потребности в физической культуре у учащихся младшего школьного возраста: Автореф. дис. канд. пед. наук. Омский ГИФК. - Омск, 2002. - 21с.
39. Кондрашова Н.М. Мотивы занятий спортом и факторы, формирующие спортивные интересы. Научные труды ВНИИФК за 2000 год. - Т.1. - М., 2002. - С.114-115.
40. Крутецкий В.А. Основы педагогической психологии. - М.: Просвещение, 2007. - 89с.
41. Круцевич Т.Ю. Методические рекомендации по определению индивидуально-типологических особенностей реактивности нервной системы детей и подростков при организации занятий по физическому воспитанию и спортивной тренировке. - К.: Госкомспорт, 2000. - 42с.
42. Круцевич Т.Ю. Методы исследования индивидуального здоровья детей и подростков в процессе физического воспитания - К.: Олимпийская литература, 2009. - 240с.
43. Круцевич Т.Ю. Приоритетные мотивы подростков к занятиям физической культурой и спортом. Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Педагогіка. - 2000 р. - №7. - С. 96-103.

44. Круцевич Т.Ю. Концептуальные предпосылки совершенствования системы физического воспитания молодежи. Зб. наук. праць за ред. С.С.Єрмакова. - Харків: ХХІІІ. - 2000. - №24. - С.15-21.
45. Круцевич Т.Ю., Безверхняя Г.В. Формирование мотивации к занятиям физической культурой и спортом в школьном возрасте Олімпійський спорт і спорт для всіх: проблеми здоров'я, рекреації, спортивної медицини та реабілітації: IV Міжнародний науковий конгрес. - К., 2000. – С. 385.
46. Круцевич Т.Ю., Петровский В.В. Физическое воспитание как социальное явление. Наука в олимпийском спорте. - 2001. - №3. - С.3-16.
47. Леонтьев А.Н. Потребности, мотивы, эмоции. - М.: МГУ, 2007. - 39с.
48. Мальований А.В., Белов В.М., Котова А.Б. Організм і особистість. Діагностика та керування. - Львів: Медична газета України, 2009. - 250с.
49. Маркова А.К. Формирование мотивации учения в школьном возрасте. - М.: Просвещение, 2003. - 218с.
50. Марчук В.М. Виховання інтересу до фізичної культури у дітей, що постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС. Матеріали I республіканської наукової конференції „Концепція підготовки спеціалістів фізичної культури та спорту в Україні”. - Луцьк: Надстир'я, 2004. - С. 427-429.
51. Матукова Г. Фізична культура як якість особистості. Молода спортивна наука України: Зб. наук. праць з галузі ФК і С. – Львів: НФВ “Українські технології”, 2003. – Т.2. – С.255-258.
52. Мельникова В.М. Психология. - М.: Физкультура и спорт, 2007. - 307с.
53. Митчик О.П. Індивідуалізація фізичного виховання у загальноосвітній школі: Авотреф. дис. канд. фіз. вих. і сп. ЛДІФК. – Львів, 2002. – 20с.
54. Москаленко Н.В. Особливості формування інтересів дітей

молодшого шкільного віку до занять фізичною культурою. Молода спортивна наука України: Зб. наук. праць у галузі ФК і С. – Львів, 2003. – Т. 2. – С. 46-48.

55. Наумчук В. Характеристика завдань для самостійної роботи студентів факультетів фізичного виховання зі спортивно-педагогічних дисциплін. Молода спортивна наука України: Зб. наук. праць у галузі ФК і С. – Львів, 2003. – Т. 1. – С. 137-140.

56. Ноель Э. Массовые опросы. Введение в методику демокопии. - М.: Прогресс, 2008. - 378с.

57. Петровський В.В., Круцевич Т.Ю. Особисті потреби і мотивація як один із факторів, що визначає направленість занять фізичними вправами. Світоч. - 2007. - №4. - С.22.

58. Пилюян Р.А. Мотивация спортивной деятельности. - М.: ФиС, 2004. - 104с.

59. Психология. Учебник для институтов физ. культуры. Под ред. П.А.Рудика. - М.: Физкультура и спорт, 2007. - С. 276-279.

60. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. - М.: Учпедгиз, 2004. - 2-е изд. - 704с.

61. Садовников Е.С., Шипулина Н.Б. Основные теоретические проблемы физической культуры в системе высшего образования. Вуз. Здоровье. Интеллект: биоинформационные оздоровит. технол.: Матер. I Межд. научно-практ. конф. – Волгоград: Изд-во Вол ГУ, 2001. – С.44-48.

62. Седашев А.Н. Состояние здоровья молодёжи и основные тенденции, влияющие на качество жизни. - Научно-метод. и практич. аспекты подгот. спец. в совр. техн. вузе: Сб.научн.тр. Межд.научно-метод.конф. – Белгород: Изд-во ГТАСМ, 2003. – С.364-371.

63. Сердюковский Г.Н. Здоровье и развитие личности. - М.: Медицина, 2000. - 226с.

64. Склад А. Роль школы в стимулировании спортивной активности учащихся. Спорт в современном обществе. Всемирный научный конгресс. -

М., 2008. - С. 94.

65. Смакула О. Формування цілісного ціннісного ставлення майбутніх педагогів до фізичного виховання. Молода спортивна наука України: Зб. наукових праць у галузі фіз. культ. і спорту. – Львів: НВФ “Українські технології”, 2003. – Т.1. – С.105-109.

66. Татенко В.А., Лепихова Л.А. Постстрессовые нарушения субъективных механизмов психической активности и пути их коррекции. Соціально-психологічна реабілітація дітей і підлітків, що постраждали від Чорнобильської катастрофи. - К.: НДІ психології України, 2002. - С.159-178.

67. Торбин В.Ф., Репина Н.Н, Основные результаты изучения и проблемы корректировки социально-психологических последствий аварии на Чернобыльской АЭС в Украине. Материалы международной конференции „Актуальные и прогнозируемые нарушения психического здоровья после ядерной катастрофы в Чернобыле”. - К., 2005. - С.34.

68. Третяков М., Присяжнюк С., Домашенко А. Аналіз об’єктивних критеріїв здоров’я дівчат-студенток в залежності від попереднього місця проживання. Мол. Сп. Наука України: Зб. наукових праць в галузі фіз. культ. і спорту. – Львів: НВФ “Українські технології”, 2003. – Т.2. – С.225-229.

69. Трофимов Ю.Л. Психология. - Киев: Лыбидь, 1999. - 560с.

70. Трофимов В.Н., Шепна Г.П. Знание студентов ВУЗов с различной направленностью профессионального образования об уровне своей физической и функциональной подготовленности. ВУЗ. Здоровье. Интеллект: биоинформационные озд. технол.: Матер. I Межд. конф. – Волгоград: ВолГУ, 2001. – С.155-157.

71. Унесталь Ларс Эрик. Да, ты можешь! Пер. с англ. - СПб. 2005. - 116с.

72. Унесталь Ларс Эрик. Не уппусти шанс! Печатается по оригинальному изданию "Мотивация - суть жизни". Пер. со шведского. - СПб, 2006. - 24с.

73. Усаков В. Нравится - не нравится. Спорт в школе. – 2001. - №5. -

С.3.

74. Федик О. Вплив змістовно-динамічних характеристик мотиваційної сфери студента факультету фізичного виховання на його професійне становлення. Молода спортивна наука України: Зб. наукових праць в галузі фіз. культ. і спорту. – Львів: НВФ “Українські технології”, 2003. – Т.2. – С.112-117.

75. Фетюхин М.И., Коваленко Т.Г. Семейно-бытовая сфера как фактор стабилизации здоровья несовершеннолетних ВУЗ. Здоровье. Интеллект: биоинформационные озд. технол.: Матер. I Межд. конф. – Волгоград: ВолГУ, 2001. – С.186-188.

76. Физиология подростка. Научно-исслед. инст. физиологии детей и подростков АПН ССР Под ред. Д.Р. Фарбер. - М.: Педагогика, 2001. - 208с.

77. Хромин В.Г. Интеграция основного и дополнительного физкультурного образования школьников. - Тюмень, 2000. - 26с.

78. Худолиева О.В. Повышайте познавательную активность учащихся (на уроках физической культуры). Физическая культура в школе. - 2000. -№2.-С.24-28.

79. Щукина Г.И. Проблема познавательного интереса в педагогике. - М., 2011. - 126с.

80. Яворська О.О. Віково-статеві особливості формування та становлення властивостей основних нервових процесів у підлітків 15-17 років. Матер. Всеукр. наук, симпозіуму. - Київ-Черкаси, 1999. - С.116.